

Van Judith Herzberg verschenen bij De Harmonie

poëzie

Vliegen

27 Liefdesliedjes

Zoals

Wat zij wilde schilderen

Bijvangst

Staalkaart

Soms vaak

Het vrolijk

Klaagliedjes

Liever brieven

111 Hopla's

Vormen van gekte

toneelteksten

Dat het 's ochtends ochtend wordt

En/of

De kleine zeemeermin

Leedvermaak/Rijgdraad/Simon

Teksten voor toneel en film

Negentien toneelstukken

anders

Charlotte (proza)

Laika (kinderboek, ism P. Verrept)

Weet je wat ik ook nooit weet (doosje)

Het vertelde (cd)

Zijtak (cd)

Er was er eens en er was er eens niet (proza)

JUDITH HERZBERG

Leedvermaak trilogie

Uitgeverij De Harmonie – Amsterdam

LEEDVERMAAK

Personen

Lea (1941), bruid, tweede violiste

Nico (1940), bruidegom, arts

Simon (1917), vader van Lea, geslaagd zakenman

Ada (1918), moeder van Lea, hoedenontwerpster

Zwart (1918), vader van Nico, hoopvol zakenman

Duifje (1928), stiefmoeder van Nico, werkt in stomerij

Alexander (1937), eerste man van Lea, tekenaar

Dory (1937), eerste vrouw van Nico, eerste violiste

Hans (1941), vriend van Nico, leraar

Riet (1920), oorlogsmoeder van Lea, fabrieksdirectrice

Daniel, logé van Simon en Ada, zwerver

Pien (1948), secretaresse conservatorium

Janna, jonge werkstudente

Hendrikje, jonge werkstudente

Het toneel stelt voor een bijkamer bij een grotere kamer. In de grotere kamer is de bruiloft gaande, in de serre-achtige kamer komen de mensen om even alleen te zijn, met z'n tweeën of drieën. Soms met meer, maar dat is toeval.

Of er zijn meerdere bijkamers, waarin mensen elkaar even apart spreken. De hoofdzaak is dat de 'menigte' in een ander vertrek feestviert.

Het huis is van Simon en Ada, de ouders van Lea.

Het jaar is 1972.

Scène 1

Ada en Alexander

De lichten in de kamer achter het toneel zijn aan. Alexander staat zwijgend op het toneel, alleen.

Ada voegt zich bij hem.

ADA

Wat doe je nu

ALEXANDER

Ik zing

ADA

O ja, in plaats van wat?

O neem me niet kwalijk!

Scène 2

Nico en Hans, later Simon

NICO

Heb je ze?

HANS

*heeft doos van bloemist naar binnen gesmokkeld
in bijvoorbeeld jas*

Jazeker.

NICO

pakt uit

Nee!

HANS

Nee?

NICO

Dat kan niet. Dat zijn precies dezelfde die ik aan Dory heb gegeven!

HANS

Ben je gek.

NICO

Verdomme. Je moet ze maar even gaan ruilen.

HANS

Het zijn camelia's. Voor Dory had ik iets heel anders gekocht.

NICO

Wat dan?

HANS

Het is niet waar.

NICO

Het is wel waar. Exact hetzelfde.

pakt foto uit portefeuille

Kijk maar.

HANS

Dory vindt zoiets niet erg. Ik vind het trouwens tamelijk passend: dezelfde bloemen bij dezelfde gelegenheid. Je hebt haar verder toch ook niets ánders te bieden. Je bent toch dezelfde van toen, met hetzelfde – met dezelfde – alles? Ik snap niet waarom het enige verschil nou juist in de bloemetjes moet zitten. Koop ze dan verdomme zélf.

NICO

Dat zal ik voortaan zeker doen ja!

Simon op, Hans af

NICO

Wat vind jij nou, Simon, dat je aan je tweede vrouw dezelfde bloemen moet geven als aan je eerste, uit een

soort eerlijkheid, of juist heel andere, om te laten zien dat alles anders wordt.

SIMON

Dát is nou een probleem dat me werkelijk vreemd is, gelukkig.

Scène 3

Duifje en Dory, later Hans

DUIFJE

Vader komt zo, de hond, het hondje zit nog in de auto. Weet je, hij likt mijn tenen!

Ik zeg altijd: waarom lik jij mijn tenen niet eens? Maar dan zegt Zwart: als de vrouwen nu eens éérsst begonnen de tenen van de mannen te likken! Maar weet je, mannen hebben zulke zweetvoeten!

Hans op

HANS

Dory mag ik je even wat vragen?

DUIFJE

Ik ga al!

HANS

Dory weet je nog die bloemen die jij van Nico kreeg toen jullie trouwden.

DORY

Ja camelia's.

HANS

Zou jij het erg vinden als –

DORY

Ik ken Nico toch. Stel je voor dat hij opeens fantasie had gekregen!

Scène 4

Zwart en Lea, later Nico, daarna Alexander

ZWART

tot Lea

Ik wou een prachtige bos bloemen voor jullie meebrengen, maar er waren geen bloemen.

Ja er waren wel bloemen natuurlijk –

LEA

Wie zijn toch die twee mannen?

biedt hem een schotel met kaasblokjes aan

Lea af

als Zwart alleen is gooit hij een kaasblokje in de lucht om het in zijn mond op te vangen. Het mislukt

hij probeert het nog eens

houdt betrapt op als Hans en Nico bij hem komen

ZWART

Hallo! Ik moet zeggen dat je dat prachtig deed!

HANS

Wat?

ZWART

Die opkomst, dat was een perfecte opkomst!

HANS

Ja dat hoort bij mijn beroep, zestig procent is acteren, dertig procent is improviseren en tien procent is kennis overdragen. Nietwaar Nico, Nico kan het weten!

Proost!

NICO

Daar wou ik het juist eens over hebben.

Alexander op, daardoor valt er een zwijgen

NICO

tot Zwart

Dit is de eerste echtgenoot van Lea, Alexander.

ZWART

tot Alexander

Beviel het niet?

ALEXANDER

En wie bent u?

ZWART

Ik ben de vader van Nico. Wordt tenminste beweerd. Getuigen zijn er niet meer ha ha ha. Een hardnekkig gerucht. Uit betrouwbare bron. Niet Nico?

NICO

Waar heb je Duifje gelaten.

tot Alexander

Zijn vrouw, mijn tweede moeder.

ZWART

Voor Duifje valt het ook niet mee, die begon juist aan Dory te wennen, nou ik vind het knap ingewikkeld allemaal.

Scène 5

Riet en Lea

LEA

Mama Riet!

RIET

kust Lea

Schat! Je kunt me niet vaak genoeg trouwen! Ik vind het zo enig als jullie een feestje hebben! Zo feestelijk! Echt! Zulke feesten vind je nergens! Moet je al die verrukkelijke dingen eens zien! Dat komt nooit op! Denk jij dat het op komt?

LEA

Als het op komt denkt mijn moeder dat het te weinig is. Dus moet er te veel zijn.

RIET

Ik kan nog steeds geen eten weggooien, gek is dat hè, wat een rare dingen hou je toch over.

Ik doe nu nog maar één keer in de week boodschappen. Dan koop ik precies wat ik voor elke dag nodig heb. Zo heb ik nooit restjes. Weet je dat ik me schuldig voel als ik iets moet weggooien? Wat een overdaad! Dat heeft toch ook iets hoor.

LEA

Vind je Nico niet een schát? Je zult eens zien wat een schat dat is. En weet je dat hij een hele goeie dokter is? Je hoeft maar 'au' te zeggen en hij weet al waar het zit. Vind je dat geen heerlijk idee? Soms weet hij zelfs al waar het zit vóór je een woord zegt! Ik voel me net een prinses! Ik ben nog nooit zo gelukkig geweest. Het is of de wereld voor me open gaat! Nee of de wereld open barst! Weet je dat? Kun je je dat voorstellen?

Ik breng iets práchtigs voor je mee van onze reis. Wat wil je hebben?

RIET

Overdrijf niet zo kind, ik heb toch niets nodig, dat weet je toch wel.

LEA

Je kunt het beter zeggen, want íets wordt het toch!

RIET

Ik zal erover nadenken, ik denk erover, goed?

Scène 6

Lea, Nico, Alexander, later Dory

LEA

op

Ik zou jullie er ook bij willen betrekken, ik zou jullie willen vragen of eh – hé Alexander!

uitvoerige omhelzing.

Nico biedt haar de corsage van camelia's aan.

Dory komt op en lacht

Scène 7

Riet en Hans

RIET

Gezellig hè?

HANS

Ja, nou!

RIET

Kennen wij elkaar? Ik ben de onderduikmoeder van Lea.

HANS

Ik ken u uit verhalen.

RIET

Zeg maar Riet. Iedereen noemt me gewoon Riet.

HANS

Hans. Ik ben een vriend van Nico. We hebben samen op school gezeten.

RIET

O bent u ook arts?

HANS

Nee ik ben leraar. Ik ken Nico van vroeger.

RIET

Dus dit is voor u ook niet uw eerste bruiloft. Van Nico natuurlijk.

HANS

Nee van Nico is dit voor mij inderdaad ook de tweede. Zelf ben ik niet getrouwd.

RIET

O maar daar doelde ik niet op, stel je voor. Maar het is wel zo dat het voor een alleenstaande altijd prettig is om een andere alleenstaande te ontmoeten. Ze zijn toegankelijker vind ik.

HANS

Ik heb mezelf nooit als alleenstaande betiteld.

RIET

O maar dat bent u toch wel! Tenzij u in concubinaat leeft natuurlijk! Het is maar een woord hoor. Wat voor verhalen heeft u dan over mij gehoord?

HANS

Sinds Nico met Lea is. Lea heeft het meer over u dan over haar eigen moeder.

RIET

O ja? Dat wist ik niet. Is dat echt waar?

Daar had ik geen idee van. Geen flauw idee.

Werkelijk niet.

Hans maakt aanstalten om te vertrekken

We zien elkaar nog wel, ik kom straks nog wel even bij je zitten – Hans?

Scène 8

Zwart, Dory, Duifje, Riet

ZWART

Toen we terugkwamen waren we zó bruin! Hier was het nog winter, gènant.

DORY

Waarom?

ZWART

Vervelend om zo bruin te zijn terwijl iedereen –

DORY

Waarom?

ZWART

Alsof je zegt – ach dat begrijp je toch wel?

DORY

Jawel, maar waarom gingen jullie dan?

RIET

Uit de wind en in de zon is moeilijk te veroveren!

Scène 9

Alexander en Lea

ALEXANDER

‘...in de afgelopen tien jaar is het bereik van zijn stijl en de betekenis van zijn beeldkracht steeds dieper geworden; de bloeddoorlopen ogen en de ophoping van beenderen kregen, ondanks het comic-strip effect in zijn manier van schilderen, een pessimisme dat grenst aan ware tragiek.’

LEA

Laat die foto eens zien.

Wat een idioot hemd. Flatteert je niet.